

Kunnskapsdepartementet

Saksbehandler

Asle Sandnes

Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Vår dato

11.04.2022

Vår referanse

2022/176

Deres dato

Deres referanse

Innspill fra FUG til ny stortingsmelding om folkehelsepolitikken

Innledning

Foreldreutvalget for grunnsopplæringen, FUG, takker for muligheten til å komme med innspill til folkehelsemeldingen.

Vi vil innledningsvis peke på at arbeid rettet mot barn og unge står i en særstilling sett i et folkehelseperspektiv. Grunnlaget for et friskt liv med god fysisk og psykisk helse legges allerede i barneårene, og da er skolene en helt avgjørende arena. Helseplager hos barn, enten det handler om fysiske eller psykiske forhold, påvirker også foreldrenes helse og deltakelse i arbeidslivet. Foreldre opplever ofte å måtte stå i «kampen» for at forhold av betydning for barnas helse skal få riktig prioritering – det kan handle om smittevern, inneklima, uteområder, skolehelsetjeneste, trafiksikkerhet på skoleveien og tilrettelegging og universell utforming. Slike «kamper» kan være svært ressurskrevende og utmattende.

I dette innspillet vil vi peke på noen satsingsområder som vi er særlig opptatt av, og som vi tror er egnet til å gi stor helsegevinst både på kort og lang sikt.

Skolebygg

Det fysiske forfallet i norske skoler har vært en viktig sak for FUG den siste tiden. Ifølge rapporten «State of The Nation» fra Rådgivende ingeniørers forening (RIF) har 4 av 10 skoler ikke godkjent inneklima, og det er et stort vedlikeholdsetterslep på skolebygg. Barn og unge er særlig utsatt for negative virkninger av dårlig innemiljø. Det er to hovedutfordringer her:

1. Kommunene klarer ikke å prioritere vedlikehold og oppgradering av skolebygg på grunn av utfordrende økonomi. Da er det svært uheldig at den statlige ordningen med rentekompensasjon for skolebygg og svømmeanlegg som ble avvirket i 2016, ikke er erstattet med en mer «treffsikker» ordning. Vi ser og setter pris på at Regjeringen i Hurdalsplattformen sier at den vil:
 - Gjennomføre «Veikart for universelt utformet nærscole» innan 2030, blant anna ved å gjeninnføre rentekompensasjonsordninga for skulebygg og svømmeanlegg.
 - Innføre ei rentekompensasjonsordning for investering i utstyr og areal som er tilrettelagt for praktiske fag og undervisningsmetodar.

Dette må prioriteres allerede i neste statsbudsjett, og Regjeringen må også se på andre virkemidler for å sikre at kommunene gir våre barn og unge forsvarlige fysiske rammer i skolehverdagen.

Det begynner å bli noen år siden forrige skikkelige kartlegging av tilstanden på norske skolebygg. Vi mener det er på høy tid at det gjennomføres en ny kartlegging for å kunne spisse innsatsen. I påvente av dette vil vi i FUG innhente en rapport tilsvarende RIFs «State of The Nation» med et spesifikt fokus på skolebygg.

2. Arbeidet med revisjon av Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler må intensiveres. Vi mener det er behov for å flytte tilsynsansvaret etter forskriften til statlig nivå, og at godkjenningsordningen må utformes slik at godkjenning av skolebygg ikke er en engangsforeteelse. Vi er enige i følgende betraktninger som framkommer i høringsnotat fra Helse- og omsorgsdepartementet om regulering av miljø og helse i barnehager og skoler, som hadde høringsfrist 30. desember 2019:

«Innenfor miljørettet helsevern er det kommunen som er tilsynsmyndighet. Dette innebærer at kommunen er både tilsynsmyndighet og tilsynsobjekt på visse områder, som for eksempel barnehager og skoler. Kommunen har dermed en dobbeltrolle og internt i kommunen kan det være noe krevende for en kommunal myndighet å gi pålegg rettet mot andre kommunale virksomheter, spesielt i de tilfellene tiltakene som skal til for å etterleve påleggene er kostnadskrevende.»

«Godkjenningsordningen slik den er utformet i dag er ikke optimal, og det har vært hevdet at det er liten verdi i å videreføre godkjenningsordningen innen miljørettet helsevern i den form den har i dag. Når dagens godkjenning ikke er tidsavgrenset, vil ikke godkjenningen i seg selv være et kvalitetsstempel da virksomheten kan ha endret seg over tid.»

«Etter at en godkjenning er gitt kan forholdene endre seg slik at de ikke lenger er i henhold til kravene til godkjenning. En manglende godkjenning har ofte ingen konsekvenser i praksis»

Uteområder

Uteområder som gir mulighet for og stimulerer til fysisk aktivitet er av stor betydning for barn og unges helse og trivsel i en stadig mer digitalisert hverdag, hvor inne- og stillesitting er en trussel mot både fysisk og psykisk helse. Derfor uttrykte FUG støtte til **representantforslag 166 S (2020-2021) fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om å bedre barns utearealer og oppvekstmiljø mm.** I vårt innspill til dette, ga vi blant annet uttrykk for følgende:

«Forslaget synes i stor grad å bygge på rapporten Uteområder i barnehager og skoler, hvordan sikre kvalitet i utformingen utarbeidet av NMBU i 2019 v/ prosjektleder Kine Halvorsen Thorén. I denne rapporten pekes det på at fastsettelse av konkrete krav til størrelse og kvalitet ikke fremmer det beste, men hindrer det verste. Nye regler bør så langt mulig utformes slik at de stimulerer til uteområder langt bedre enn de minstekrav som stilles der forholdene ligger til rette for det.»

«Foreldreutvalgene mener at den foreslåtte "barnas arbeidsmiljølov" best kan innføres ved revisjon av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, hvor kravene til størrelse og kvalitet på uteområdene i barnehager og skoler, offentlige som private, nedfelles.»

Laget rundt eleven

I opplæringslova § 9 A-2 er helse trivsel og læring satt i sammenheng. I Hurdalsplattformen har Regjeringen understreket at «Elever må ha det bra for å lære bra». Sammenhengen mellom læring

trivsel og folkehelse er åpenbar. Det pågår i disse tider en ordveksling i flere medier om skolevegring/ ufrivillig skolefravær. Sentralt i debatten står grensedragningen mellom skolens og systemets ansvar på den ene siden og hjemmet og elevens ansvar på den andre. Vi tar ikke tak i denne debatten her, men vil understreke at når skolevegring/ufrivillig skolefravær inntreffer, så rammes hele familier. Vi har i vårt arbeid hørt flere historier om foreldre som ender i langtidssykemelding i en slik situasjon. Tidlig innsats, problemforståelse og «laget rundt eleven» er avgjørende faktorer i møte med slik problematikk. Deltakelse, fullføring og utdanning er også tydelige markører for god helse.

Vi har merket oss og støtter at Regjeringen i Hurdalsplattformen uttrykker at den vil:

- Styrkje laget rundt eleven og den tidlege tverrfaglege innsatsen med blant anna barne- og ungdomsfagleg kompetanse, miljøarbeidarar, miljøterapeutar og styrkt skulehelseteneste.
- Styrkje helsestasjonane og skulehelsetenesta gjennom ein konkret opptrappingsplan som blir utarbeidd i samarbeid med kommunane.
- Forsterke førebygginga av mobbing og læringsmiljøutfordringar, blant anna ved å gjennomføre eit breitt kompetanseutviklingsprogram for tilsette i skulen og krav om beredskapsteam mot mobbing.
- Investere i digital ungdomshelse som når ungdom på alle plattformer og er bemannet av helsepersonell, og som ivaretar personvern på en trygg måte.

Med vennlig hilsen

Marius Chramer
leder FUG

Marie Skinstad-Jansen
Nestleder FUG

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur